

فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال سوم، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۳، پیاپی ۹

صفحات ۱۱۱-۱۲۹

عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار مورد: کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی استان اصفهان

غلامحسین عبدالله‌زاده*، استادیار توسعه روستایی و کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، ایران.
افشین جزینی، کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، ایران.
محمدشریف شریف‌زاده، دانشیار ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، ایران.

پذیرش نهایی: ۱۳۹۳/۹/۱۲

دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱/۸

چکیده

هدف اصلی تحقیق، شناسایی عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی اداره کل آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان اصفهان بوده است. نوع تحقیق توصیفی-تحلیلی مبتنی بر پیمایش پرسشنامه‌ای می‌باشد. جامعه آماری شامل ۲۳۰۰ نفر از کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی فنی‌وحرفه‌ای در استان اصفهان بوده که طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۰ در این دوره‌ها شرکت داشته‌اند. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۲۲ نفر تعیین گردید که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای، پرسشنامه‌های تحقیق در بین پاسخ‌گویان توزیع شده است. روایی پرسشنامه بر اساس نظرات کمیته تحقیق و کارشناسان آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان اصفهان و پایایی پرسشنامه از طریق سنجش ضریب آلفای کرونباخ برای بخش‌های پرسشنامه بین $\alpha=0/88$ تا $\alpha=0/94$ به دست آمده است. انجام تحلیل عاملی نشان داد که عواملی تحت عنوان «حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی»، «داشتن مهارت و تجربه»، «هدف‌مندی و انگیزه‌ی بالا»، «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار اثرگذار است.

واژگان کلیدی: آموزش فنی‌وحرفه‌ای، آموزش روستایی، خوداشتغالی، ایده‌های کسب‌وکار، عملیاتی شدن ایده.

(۱) مقدمه

طرحی که به وسیله‌ی تلاش ذهنی شکل می‌گیرد، ایده نام دارد (Mcarthur, 1981: 6). بسیاری از پژوهش‌گران اعتقاد دارند که ایده، کالای قیمتی است و افرادی که آن را تولید می‌کنند، به دنبال منافع آن هستند (Smolensky and Kleuner, 1995: 30). از طرفی ایده‌پردازی، اولین گام در فرآیند نوآوری است (Sandstorm and Bjork, 2008: 7) و خلق ایده‌ی جدید، می‌تواند منبع مهمی از نوآوری در درون یک سازمان باشد (Amabile, 1997: 40-42). ایده‌ها، نشان‌دهنده‌ی فرصت‌های جدید در محصولات، فرآیندها و بازارها است و توانایی هدایت برای شکوفایی نوآوری را دارد (Deichmann and van den Ende, 2009: 3). در نتیجه، به عملکرد جوامع مدنی و سازمان‌ها در رقابت جهانی شتاب می‌دهد و برای موفقیت و بقای ملل مختلف ضروری است. در تحلیل شرایط و ملزومات کارآفرینی نیز، ایده مانند دانه‌ای است که فرآیند کسب‌وکار از آن خواهد روید و عملیاتی شدن ایده‌ی کسب‌وکار نیز چگونگی تبدیل یک ایده‌ی خام به یک فرصت شغلی و یا ایجاد یک کسب‌وکار مستقل را نشان می‌دهد.

طبق عملکرد سال ۱۳۹۰ دفتر امور آموزش روستایی با برخورداری از ۱۰ مرکز آموزش تخصصی در استان‌ها و حدود ۵۴۰ پایگاه آموزش روستایی، به ارائه‌ی آموزش‌های مهارتی به روستائیان پرداخته است (دفتر امور آموزش روستایی، ۱۳۹۱: ۱). در استان اصفهان نیز در سال ۱۳۹۰، اداره کل آموزش فنی-و حرفه‌ای با ۹۲ پایگاه آموزشی روستایی به ارائه‌ی آموزش‌های مهارتی مختلف اقدام نموده است. بنا بر رسالت این سازمان مبنی بر ارائه‌ی آموزش مهارتی مطابق نیاز بازار کار، ضرورت ارزیابی علمی کارآموزان روستایی از دیدگاه ایده‌پروری کارآفرینانه آشکار می‌گردد. از طرفی، توسعه‌ی ایده‌پردازی و بهبود شرایط برای عملیاتی کردن ایده‌های جدید کسب‌وکار در بین کارآموزان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور می‌تواند نقشی اثرگذار در افزایش بهره‌وری و درآمد در کسب‌وکارهای نوین داشته باشد. در واقع، عوامل و ملزومات مختلفی بر عملیاتی کردن ایده‌های کسب‌وکار کارآموزان در نواحی روستایی مؤثر است که تشخیص، واکاوی و بررسی این ملزومات، می‌تواند منجر به تسهیل راه‌اندازی کسب‌وکارهای مستقل و در نتیجه، بهبود کارآفرینی در نواحی روستایی شود.

بنا به مطالب برشمرده شده و با توجه به اهمیت و نقش ایده‌های کسب‌وکار در آغاز فرآیند کارآفرینی و خوداشتغالی، تحقیق حاضر با تمرکز بر کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی استان اصفهان این اهداف را دنبال داشته است: (۱) شناسایی راه‌های یافتن ایده‌های کسب‌وکار در بین کارآموزان؛ (۲) شناسایی تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر ایده‌پردازی کارآموزان؛ (۳) تحلیل عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار در بین کارآموزان و (۴) مقایسه‌ی میزان اهمیت این مؤلفه‌ها در بین گروه‌های مختلف پاسخ-گویان.

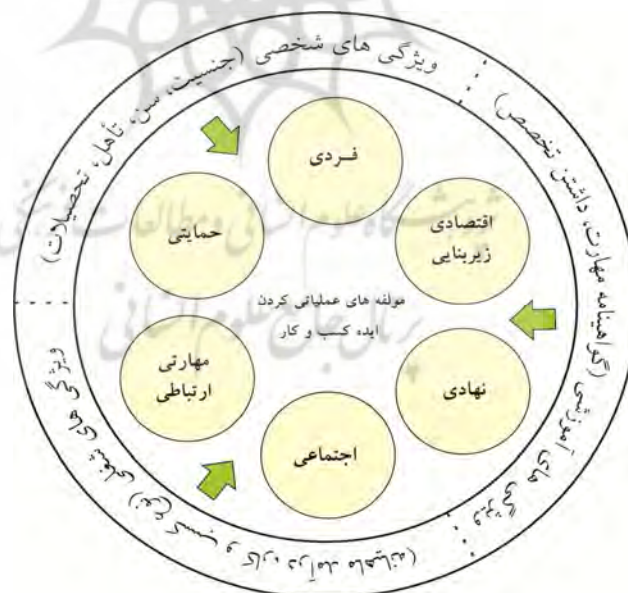
۲) مبانی نظری

تجربه نشان داده است که در سازمان‌های بزرگ و بوروکراتیک، ایده‌های جدید زیادی به وجود می‌آید، ولی اجرا نمی‌شود؛ چون در مرداب سیاست‌ها، تأییدیه‌ها، مقررات و آیین‌نامه‌های خشک سازمان فرو می‌رود و اغلب به فراموشی سپرده می‌شود (ذوالفقاری، ۱۳۸۸؛ ۷۲-۷۳). سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور نیز، دارای چنین ویژگی‌هایی است و اغلب به علت ساختار طویل بوروکراسی خود، ایده‌های کسب‌وکاری که در ذهن کارآموزان شکل می‌گیرد، نادیده گرفته و اهداف آموزش‌های خود را با چنین ساختارهایی تنظیم نکرده است. نظر به اینکه اهداف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای شامل: ۱- دستیابی به اشتغال برای افراد فاقد مهارت؛ ۲- تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت‌های جدید ناشی از تحولات فن‌آوری و ۳- ارتقاء مهارت نیروی انسانی، به منظور دستیابی به بهره‌وری بالاتر (خواجeh شاهکوهی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۰) می‌باشد؛ بنابراین، تلفیق رویکردهای کارآفرینانه به آموزش مهارتی رایج، به ویژه ارتقاء قابلیت ایده‌سازی و ایده‌پردازی نزد کارآموزان، می‌تواند نقشی مهم در دستیابی به این اهداف داشته باشد.

از طرفی مطالعات مختلفی تأثیر آموزش فنی و حرفه‌ای بر کارآفرینی و خوداشتغالی و افزایش مهارت را تأیید کرده‌اند. از آن جمله می‌توان به نقش آن در افزایش دانش و مهارت زنان روستایی (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱)، تأثیر مثبت این آموزش‌ها بر نگرش و اقدام کارآفرینانه (علیمحمدی سیابانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱)، عامل مهم تربیت نیروهای آگاه به فن‌آوری‌های روز و ارتقاء مهارت (ابراهیمی نژاد و پوررمضانی، ۱۳۹۲: ۱-۲)، افزایش خودباوری فراگیران در زمینه‌ی توانایی عملی برای قالی‌بافی پس از شرکت در دوره قالی‌بافی (زمانی و طالبیان‌پور، ۱۳۸۰: ۳۰۲-۳۰۱) اشاره کرد. قربانی واقعی و صفرپور بهدانی (۱۳۹۲) در تحقیق خود بیان کردند که هفت عامل در بهبود آینده‌ی شغلی مهارت‌آموخته، بیشترین نقش را ایفا می‌کند که به ترتیب عبارتند از: توانمندی‌های تخصصی مهارت آموخته، ارتباط مراکز فنی و حرفه‌ای با مراکز کاری، فرصت‌های شغلی موجود، رضایت‌مندی سطح مهارت دوران مهارت-آموزی، سیاست‌های دولت در زمینه‌ی اشتغال، تسهیلات و امکانات موجود، علاقه‌مندی به مشاغل مرتبط با حرفه‌های کشاورزی. همچنین عبدالله‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) مهارت‌های انسانی، منابع مالی، زیرساخت‌های فیزیکی و مسائل بازار را از ملزومات و نیازهای اساسی راه‌اندازی کسب‌وکار می‌دانند که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با تقویت آن‌ها و شناساندن این ملزومات به کارآموزان به بسترسازی شروع کسب‌وکار توسط فراگیران کمک می‌کند. قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۳) نیز عوامل اقتصادی، فردی و زیرساختی را از مهم‌ترین موانع توسعه کارآفرینی روستایی می‌داند و مشخصاً به مواردی مانند پایین بودن احساس تعلق مکانی، سرمایه کافی و پایین بودن ریسک اشتغال به عنوان محدودیت‌های کارآفرینی در نواحی روستایی اشاره می‌کنند. برخی تحقیقات نیز بر فضای مطلوب کارآفرینی در محیط‌های روستایی

تأکید کرده‌اند (محمدی‌یگانه، ۱۳۹۲: ۴۳). اوکتچ^۱ (۲۰۰۷) در بررسی روند آموزش فنی و حرفه‌ای آفریقا، مواردی مانند انعطاف برنامه‌ها بر اساس نیاز فراگیران، پرداختن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به مهارت‌های سطح بالا و ارتقاء مهارت‌ها متناسب با تغییرات تکنولوژی را جهت آموزش فنی و حرفه‌ای مؤثر و کارآفرین پیشنهاد نمود. برخی مطالعات صورت گرفته در خارج از کشور نیز بر نقش ایده‌های نوآورانه جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید و موفقیت در آن تأکید کرده‌اند. کولینز و همکارانش^۲ (۲۰۰۸) بر خورداری از یک ایده‌ی ارزشمند کسب‌وکار را از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینانه‌ی دانشجویان معرفی کردند. به نظر لثو^۳ (۲۰۰۹) ایجاد محیط مناسب و شرایط قانونی و همچنین رعایت مالکیت فکری از ضرورت‌های اصلی عملیاتی شدن ایده‌های جدید است. بر این اساس، لوینگستون^۴ (۲۰۰۳) ایجاد بانک ایده را به منظور تسهیم دانش و مستندسازی آن ضروری می‌داند و برت^۵ (۲۰۰۳) نیز دریافت بازخوردهای متقابل در محیط رسانه‌های اجتماعی را ویژگی‌های اصلی یک ایده‌ی عملیاتی می‌داند.

تحقیق حاضر به لحاظ تمرکز بر کارآموزان روستایی و لحاظ کردن متغیرهای ایده‌پردازی و همچنین متغیرهای فردی، آموزشی، اجتماعی و اقتصادی در یک مدل، متفاوت با سایر تحقیقات می‌باشد. بنابراین با عنایت به پیشینه تحقیق، چارچوب نظری شامل شش مؤلفه عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی استان اصفهان و سه دسته عامل تأثیرگذار شخصی، شغلی و آموزشی در شکل ۱ تدوین شد.

شکل شماره (۱): عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار

¹ Oketch

² Collins Lorna; Hannon Paul D. And Smith Alison

³ Letho

⁴ Livingstone

⁵ Burt

در خصوص ایده، اهمیت آن و چگونگی شکل‌گیری و تبدیل آن به یک محصول تجاری، تحقیقات زیادی توسط محققان خارجی و داخلی صورت گرفته است اما تحقیقی که متمرکز بر شناسایی عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی باشد، تاکنون مورد توجه قرار نگرفته است. در ادامه، خلاصه‌ای از نتایج مطالعات نزدیک به این موضوع ارائه می‌شود.

مقیمی و همکاران (۱۳۸۹) مواردی از قبیل؛ محدودیت‌های مالی و ناکارآمدی بوروکراسی، عدم وجود راهبردهای سازمانی تجاری‌سازی، عدم تعامل با تیم‌های پژوهشی، عدم تولید انبوه محصول در مراکز هسته‌ای و عدم ارزیابی دستاوردهای پژوهشی و انجام اصلاحات و بهینه‌سازی محصولات را به عنوان موانع تجاری‌سازی نتایج تحقیقات معرفی کردند. مبارکی و همکاران (۱۳۸۹) به این نتیجه رسیدند که متغیر راه‌اندازی کسب‌وکار جدید در بین دانشجویان (قصد کارآفرینانه)، متأثر از عوامل متعددی است که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، برخورداری کارآفرینان بالقوه از ایده‌های کارآفرینانه است. عباسی‌اسفنجانی و قربانی (۱۳۸۹) فرآیند تجاری‌سازی ایده را در ۶ مرحله شامل: تولید ایده، بررسی و ارزیابی ایده، توسعه ایده، بازاریابی و رشد، بهینه‌سازی فنی و اجرایی و تجاری‌شدن تدوین کرده‌اند. شهبازی و آقابابایی (۱۳۸۹) بورس ایده را بستر مناسبی جهت تعامل و همکاری صاحبان ایده و سرمایه‌گذاران برای تجاری‌سازی نوآوری‌ها و تجربیات افراد معرفی می‌کنند و آن را به منظور برقراری ارتباط بین سرمایه‌گذاران و صاحبان ایده ضروری می‌دانند. فرازمنند و همکاران (۱۳۸۴) عدم توانایی مدیریتی و اقتصادی، وجود قوانین محدود کننده برای واحدهای خصوصی در مقابل واحدهای دولتی، فقدان قوانینی برای حمایت از واحدهای فن-آوری برای حضور در عرصه رقابت و کند بودن روند تخصیص اعتبارات را از عوامل محدود کننده برای پیشبرد اجرای طرح‌های اجرایی برشمرده‌اند. میربلوک و صفری‌الموتی (۱۳۸۸) عوامل مؤثر در کاهش میزان موفقیت عملیاتی شدن ایده‌ها را شامل: (۱) دانش نامناسب از بازار؛ (۲) عملکرد ضعیف در کنار ارزیابی نامناسب؛ (۳) عدم توجه به عکس‌العمل رقبا؛ (۴) از رده خارج شدن سریع محصول و (۵) عدم شناسایی دقیق اجزای بازار معرفی کردند. همچنین، عوامل افزایش‌دهنده‌ی احتمال موفقیت ایده‌های یک فرد نوآور را (۱) شروع بر پایه ایده‌های مناسب؛ (۲) متناسب بودن توسعه محصول با نیاز بازار؛ (۳) شناخت درست بازار (نیازهای مشتریان، اجزاء و استراتژی رقبا)؛ (۴) تعیین دقیق خطاهای تخمینی و ابهامات (بازار و تکنولوژی)؛ (۵) قیمت مناسب‌تر و کارکرد بهتر محصول و تأمین نیاز مشتریان؛ (۶) ترکیب چندبعدی تیم (بازاریابی، تحقیق و توسعه، تولید و توسعه محصول)؛ (۷) توجه به چرخه‌ی تولید محصول (توجه به مشتریان و توزیع‌کنندگان برای توزیع بیشتر محصول)؛ (۸) مهارت در مدیریت و برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی پروژه؛ (۹) تعیین دقیق استراتژی ورود کالا به بازار و (۱۰) بازبینی بیان کرده‌اند.

مصلحی و همکاران (۱۳۸۸) مقدار سرمایه‌ی اولیه را از جمله عوامل مهم در امکان‌سنجی ایده و برای ورودی موفق به بازار معرفی کردند. بندریان و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی فرآیند توسعه محصولات

جدید (ایده تا بازار) را به سه مرحله مجزا تفکیک نمودند که عبارتند از: ایده‌پردازی، توسعه محصول و در نهایت تجاری‌سازی آن. میرغفوری و همکاران (۱۳۹۰) نشان دادند که متغیرهای جمعیت‌شناختی، عوامل فردی، فنی، بازار، مالی و اداری بر موفقیت تجاری‌سازی ایده‌ها مؤثرند که این امر نشان‌دهنده پیچیدگی فرآیند تجاری‌سازی ایده است. بغدادی و شاوردی (۱۳۹۱) اظهار داشته‌اند که موفقیت در توسعه و تجاری‌سازی فن‌آوری، مستلزم کنار هم قرار گرفتن عوامل متعددی از جمله تفکر خلاق، دانش فنی مناسب، تفکر و روحیه‌ی کارآفرینی و منابع مالی است.

۳) روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات میدانی می‌باشد. همچنین این تحقیق از نظر درجه نظارت و کنترل متغیرها، از این جهت که تصویری از وضع موجود را ارائه می‌دهد، از نوع تحقیقات توصیفی و غیر آزمایشی است. در این تحقیق ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته بوده که با توجه به چارچوب نظری و اهداف تحقیق تدوین شده است. این پرسشنامه در پنج قسمت شامل (۱) متغیرهای مربوط به ویژگی‌های شخصی، شغلی و آموزشی پاسخ-گویان؛ (۲) اهمیت منابع شناسایی ایده‌های کسب‌وکار؛ (۳) شناسایی سطح ایده‌پردازی کارآموزان؛ (۴) شناسایی تأثیر آموزش‌ها بر ایده‌پردازی کارآموزان و (۵) عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار تدوین شده است. شایان ذکر است که متغیرهای گروه دوم تا پنجم با استفاده از طیف لیکرت طراحی شده‌اند. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه با توجه به نظرات گروهی از متخصصان شامل اعضای هیأت علمی دانشگاه و کارشناسان شاغل در اداره کل آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان اصفهان مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن با انجام یک طرح مطالعه‌ی راهنما بر روی ۳۵ نمونه خارج از جامعه‌ی آماری و محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی گردید. ضریب آلفای کرونباخ برای قسمت‌های مختلف پرسشنامه همان طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، حاکی از این است که ابزار سنجش از پایایی لازم برخوردار بود.

جدول شماره (۱): ضریب آلفای کرونباخ

سازه‌ها	ضریب آلفا
سطح ایده‌پردازی کارآموزان	۰/۸۸
تأثیر آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای بر ایده‌پردازی کارآموزان	۰/۹۱۶
عوامل مؤثر بر عملیاتی کردن ایده‌های کسب‌وکار	۰/۹۴۰

جامعه‌ی آماری تحقیق شامل تعداد ۲۳۰۰ نفر کارآموزان در بین ۷۶ پایگاه آموزش‌های روستایی از ۲۷ مرکز آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان اصفهان بوده است که طی سال‌های ۹۲-۱۳۹۰ دوره‌های آموزشی خود را به پایان رسانیده‌اند. جهت برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که حجم نمونه، ۳۲۹ نفر تعیین گردید. این تعداد پرسشنامه به تفکیک سال، در بین کارآموزان در دسترس پایگاه‌های آموزش روستایی استان که دوره‌های آموزشی خود را به پایان رسانیده، توزیع شده است (به ترتیب ۵۸، ۱۰۰ و ۱۷۱ پرسشنامه برای سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲).

روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای^۱ برای انتخاب مراکز آموزش فنی‌وحرفه‌ای مجری و پایگاه‌های آموزش روستایی تحت پوشش استفاده شده است و در این مرحله تعداد ۱۹ مرکز از کل ۲۷ مرکز آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان اصفهان که طی سال‌های ۹۲-۱۳۹۰ دارای پایگاه‌های آموزش روستایی فعال بودند، انتخاب گردید. در مرحله‌ی بعدی برای انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه، به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده با انتساب متناسب (به تفکیک سال برگزاری دوره)، پرسشنامه‌ها در ۷۶ پایگاه‌های آموزش روستایی منتخب و در بین کارآموزان ۵۰ حرفه‌ی آموزشی مختلف به صورت حضوری و نیز همکاری رؤسای مراکز مجری، کارکنان و مربیان پایگاه‌های آموزش روستایی توزیع شد. با توجه به وسعت عملیات میدانی و با حذف پرسشنامه‌های با جواب‌های ناقص، غیر کامل و مبهم و نیز وجود داده‌های گمشده‌ی زیاد، در نهایت تعداد ۳۲۲ پرسشنامه تکمیل شد و مبنای تحلیل قرار گرفته است.

۴ یافته‌های تحقیق

بیشتر افراد پاسخ‌گو (۹۱/۹٪) زن بوده‌اند که زمان برگزاری (شیفت صبح) و توجه کمتر به دوره‌های فنی مورد علاقه مردان از دلایل عدم استقبال آنان بوده است. میانگین سنی پاسخ‌گویان ۲۸/۲۳ سال بوده است (۲۵-۱۸ سال ۴۱ درصد، ۳۵-۲۶ سال ۴۴/۴ درصد، ۶۱-۳۶ سال ۱۴/۶ درصد)؛ به‌علاوه، ۶۰/۶ درصد از افراد مورد مطالعه متأهل بوده‌اند. ۴۶/۶ درصد پاسخ‌گویان دارای تحصیلات دیپلم و ۲۲/۶ درصد از آن‌ها دارای تحصیلات دانشگاهی بالا (۲۱/۴٪ کارشناسی و ۱/۲٪ ارشد) بوده‌اند. تعداد افراد غیر شاغل نیز ۷۶/۱ درصد بوده است. از مجموع افراد شاغل در نمونه‌ی این تحقیق، ۴۹/۴٪ پاسخ‌گویان دارای کسب‌وکار خانگی و ۲۰/۸ درصد نیز دارای کسب‌وکارهای کوچک فردی و همچنین خانوادگی (هر یک به‌طور مساوی) بوده‌اند. همچنین ۵/۲ درصد در بخش تعاونی و ۳/۹ درصد نیز در کسب‌وکار بزرگ (تجارت و بازرگانی) فعالیت داشته‌اند. میزان رضایت ۵۷/۸ درصد پاسخ‌گویان از دوره‌های آموزش روستایی در سطح زیاد و خیلی زیاد بوده است و ۶۱/۴ درصد نیز انتظاراتشان از شرکت در دوره‌های آموزش روستایی به میزان زیاد و خیلی زیاد برآورده شده است. بیشترین حضور پاسخ‌گویان در دوره‌ی نازک‌دوز

^۱ Multiple cluster sampling

زنانه (۱۸ مورد) و پس از آن در دوره‌های ضخیم‌دوز زنانه، مانتودوز، بچه‌گانه دوز، دخترانه‌دوز، آشپزی و پرورش‌دهنده قارچ صدفی (هر کدام ۱۲ مورد) و قالی‌بافی (۱۰ مورد) بوده است. این موضوع بیانگر غالب بودن آموزش‌های مرتبط با زنان در پایگاه‌های آموزش روستایی در زمینه‌ی حرفه‌های رسته «طراحی-ودوخت» و «صنایع غذایی» است. انگیزه‌ی شرکت کارآموزان پایگاه آموزش روستایی از وضعیت یکسانی برخوردار نبوده است؛ به‌گونه‌ای که، بیشترین انگیزه‌ی حضور پاسخ‌گویان در دوره‌های آموزش روستایی، افزایش معلومات و دانش (۶۳/۷ درصد) و پس از آن کسب مهارت برای راه‌اندازی کسب‌وکار جدید (۵۰ درصد) و دریافت گواهینامه مهارت پایان دوره (۴۲/۲ درصد) ذکر شده است. ۵۹/۹ درصد از پاسخ‌گویان اظهار داشته‌اند که پس از شرکت در دوره آموزش روستایی، دارای مهارت یا تخصص شده‌اند. ۶۱/۲ درصد افراد پاسخ‌گو نیز گواهینامه مهارت پایان دوره از اداره کل آموزش فنی‌وحرفه‌ای را کسب کرده‌اند. بیش از نیمی از پاسخ‌گویان پس از شرکت در دوره‌ها، متمایل به راه‌اندازی کسب‌وکار مستقل شده‌اند که نشانگر تأثیر آموزش‌ها بر قصد کارآفرینانه است. در نهایت ۲۹/۵ درصد پاسخ‌گویان بیان کردند که شرکت در دوره‌های آموزش روستایی، تأثیری در شناسایی ایده‌های کسب‌وکار و خوداشتغالی نداشته است.

جدول ۲ اطلاعات مربوط به اهمیت منابع شناسایی و ردیابی فرصت‌های شغلی موجود در بازار در بین کارآموزان پایگاه آموزش روستایی اداره کل آموزش فنی‌وحرفه‌ای استان اصفهان را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به‌دست آمده، از نظر پاسخ‌گویان، «پرس‌وجو از دوستان و آشنایان»، «مربی پایگاه آموزش روستایی فنی‌وحرفه‌ای» و «صاحبان کسب‌وکارهای مرتبط» تأثیر بیشتری را در شناسایی و ردیابی فرصت‌های شغلی موجود در بازار داشته است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که «سفر به روستاها و شهرهای دیگر»، «اینترنت» و «روزنامه» تأثیر کمتری را در شناسایی و ردیابی فرصت‌های شغلی داشته است.

جدول شماره (۲): اهمیت منابع شناسایی و ردیابی فرصت‌های شغلی پاسخ‌گویان

رتبه	CV	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۷	۰/۷۹۲	۱/۶۵۱	۲/۰۸	استفاده از تجربه کاری قبلی خود
۶	۰/۷۰۹	۱/۳۴۰	۱/۸۹	تلویزیون
۹	۰/۸۷۲	۱/۳۳۷	۱/۵۳	روزنامه
۱۰	۰/۹۰۲	۱/۶۴۲	۱/۸۲	از طریق اینترنت
۱	۰/۵۱۰	۱/۳۱۰	۲/۵۷	پرس‌وجو از دوستان و آشنایان
۳	۰/۵۳۰	۱/۳۹۳	۲/۶۳	صاحبان کسب‌وکارهای مرتبط
۲	۰/۵۲۲	۱/۵۹۴	۳/۰۵	مربی پایگاه آموزش روستایی فنی‌وحرفه‌ای
۸	۰/۷۹۸	۱/۵۱۷	۱/۹۰	بازدید از نمایشگاه‌های مختلف
۴	۰/۵۵۸	۱/۵۸۸	۲/۸۵	مباحث درسی کلاس‌های فنی‌وحرفه‌ای
۵	۰/۶۸۵	۱/۵۰۵	۲/۲۰	پیگیری روند بازار
۱۱	۱/۰۲۴	۱/۵۷۵	۱/۵۴	سفر به روستاها و شهرهای دیگر

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳.

جدول ۳ اطلاعات مربوط به ارزیابی پاسخ‌گویان از تأثیر آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای روستایی بر ایده‌پردازی را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به‌دست آمده، از نظر پاسخ‌گویان «تأثیر مربیان پایگاه‌های آموزش روستایی در شناسایی و ارزیابی راه‌های یافتن ایده‌های کسب‌وکار»، «تأثیر مربیان در افزایش انگیزه کارآموزان در زمینه ایجاد شغل» و «تأثیر مطالب ارائه شده در ایجاد خلاقیت ذهنی در کارآموزان» بیشترین بوده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد «تأثیر آموزش‌های روستایی فنی‌وحرفه‌ای به ارائه‌ی کالا یا خدماتی نو در جامعه»، «تأثیر شرکت در دوره‌های پایگاه آموزش روستایی مرتبط با شغل فعلی در پیشرفت و گسترش شغل فعلی» و «تأثیر آموزش‌های روستایی فنی‌وحرفه‌ای بر شکل‌گیری ایده کاری» کمترین بوده است.

جدول شماره (۳): توصیف گویه‌های تأثیر آموزش‌های روستایی بر ایده‌پردازی کارآموزان

رتبه	CV	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱۲	۰/۳۴۹	۱/۱۸۲	۳/۳۹	آموزش‌های روستایی فنی‌وحرفه‌ای به چه میزان بر شکل‌گیری ایده کاری شما تأثیر داشته است؟
۵	۰/۳۲۲	۱/۱۰۳	۳/۴۲	تا چه حد مطالب ارائه شده، در شناسایی و ارزیابی راه‌های یافتن ایده‌های کسب‌وکار مؤثر بوده‌اند؟
۱	۰/۲۹۷	۱/۰۴۵	۳/۵۲	تا چه حد مربیان، در شناسایی و ارزیابی راه‌های یافتن ایده‌های کسب‌وکار مؤثر بوده‌اند؟
۸	۰/۳۳۱	۱/۰۷۷	۳/۲۵	تا چه حد محیط و امکانات پایگاه روستایی، در شناسایی و ارزیابی راه‌های یافتن ایده‌های کسب‌وکار مؤثر بوده‌اند؟
۱۳	۰/۳۵۵	۱/۱۸۷	۳/۳۴	شرکت در کلاس‌های آموزشی مرتبط با شغل فعلی، تا چه حد در پیشرفت و گسترش شغل فعلی شما مؤثرند؟
۴	۰/۳۱۴	۱/۱۱۳	۳/۵۴	تا چه حد مربیان پایگاه‌ها، در استفاده کامل از مهارت‌ها و قابلیت‌های فردی کارآفرینانه کارآموزان مؤثرند؟
۶	۰/۳۲۵	۱/۰۹۶	۳/۳۷	تا چه حد مطالب ارائه شده، بر ادامه کار در شغل و کسب‌وکار فعلی مؤثر بوده‌اند؟
۱۱	۰/۳۴۷	۱/۱۲۱	۳/۲۳	تا چه حد مطالب ارائه شده، در فراگیری ایده و خلاقیت در راه‌اندازی کسب‌وکار شما مؤثر بوده است؟
۱۰	۰/۳۳۶	۱/۰۹۱	۳/۲۵	تا چه حد مطالب ارائه شده، توان و مهارت کافی شغلی را در شما ایجاد می‌کند؟
۹	۰/۳۳۴	۱/۰۹۱	۳/۱۹	تا چه حد مطالب ارائه شده، در شناسایی فرصت‌های جدید در بازار مصرف مؤثر بوده است؟
۷	۰/۳۲۷	۱/۰۶۸	۳/۱۸	تا چه حد مطالب ارائه شده، به ارائه کالا یا خدماتی نو در جامعه منجر خواهد شد؟
۳	۰/۳۰۵	۱/۰۲۸	۳/۳۷	تا چه حد مطالب ارائه شده، در ایجاد خلاقیت ذهنی در کارآموزان مؤثر بوده‌اند؟
۲	۰/۳۰۳	۱/۰۸۱	۳/۵۷	تا چه حد مربیان، در افزایش انگیزه کارآموزان در زمینه ایجاد شغل تأثیر داشته‌اند؟
۱۴	۰/۳۵۸	۱/۱۹۳	۰/۳۳	آموزش‌های روستایی فنی‌وحرفه‌ای به چه میزان به ارائه کالا یا خدماتی نو در جامعه منجر شده است؟

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳.

به منظور دسته‌بندی میزان تأثیر آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای روستایی بر ایده‌پردازی کارآموزان نیز، از روش ISDM^۱ استفاده شد. بدین منظور، ابتدا طبقات هر گروه به شرح زیر محاسبه گردید و سپس جدول توزیع فراوانی این طبقات محاسبه شد، که نتایج آن در جدول ۴ مشخص شده است.

جدول شماره (۴): دسته‌بندی میزان تأثیر آموزش‌های روستایی بر ایده‌پردازی کارآموزان

میزان تأثیر متوسط < ۳۶/۳۰ < ۴۶/۹۶	میزان تأثیر کم < ۳۶/۳۰
میزان تأثیر خیلی زیاد > ۵۷/۶۲	میزان تأثیر زیاد < ۴۶/۹۶ < ۵۷/۶۲

¹ Interval of Standard Deviation from the Mean

با توجه به جدول (۵) مشاهده می‌شود که، ۱۶/۴۶٪ پاسخ‌گویان تأثیر آموزش بر ایده‌پردازی خود را کم و ۳۱/۶۸٪ نیز میزان تأثیر را در سطح متوسط ارزیابی کردند، از طرفی ۳۷/۲۷٪ پاسخ‌گویان، اعتقاد داشتند آموزش‌ها بر ایده‌پردازی آنها در سطح زیاد تأثیر داشته است و ۱۴/۶۰٪ نیز تأثیر آموزش بر ایده‌پردازی خود را در سطح خیلی زیاد ارزیابی کردند. مشاهده می‌شود که اکثریت کارآموزان (۵۱/۸۷ درصد) میزان تأثیر آموزش روستایی بر ایده‌پردازی خود را در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کردند.

جدول شماره (۵): ارزیابی میزان تأثیر آموزش روستایی بر ایده‌پردازی پاسخ‌گویان

میزان تأثیر	فراوانی	درصد
کم	۵۳	۱۶/۴۶
متوسط	۱۰۲	۳۱/۶۸
زیاد	۱۲۰	۳۷/۲۷
خیلی زیاد	۴۷	۱۴/۶۰
جمع	۳۲۲	۱۰۰

انحراف معیار: ۱۰/۶۶ میانگین: ۴۶/۹۶

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳.

به منظور تحلیل عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار در بین کارآموزان و همچنین کاهش داده‌ها و شناخت ابعاد پنهان در این زمینه، از تحلیل عاملی اکتشافی به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس استفاده شده است. با توجه به ردیف آخر جدول ۶ مشاهده می‌شود که مقدار KMO برابر است با ۰/۷۷۲ و مقدار بارتلت ۲۱۶۷/۴۷ می‌باشد که در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ قرار دارد. این اطلاعات بیانگر مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل عاملی می‌باشد. با توجه به جدول ۶ مشاهده می‌شود که شش عامل استخراج شده، در مجموع ۶۹/۱۷ درصد کل واریانس را تبیین می‌نمایند. عامل اول با عنوان «حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی» با مقدار ویژه ۵/۱۶ به تنهایی تبیین کننده ۱۵/۶۴ درصد واریانس کل می‌باشد. با توجه به ویژگی جامعه آماری این تحقیق (غالب بودن زنان در آموزش‌ها) این عامل، نقش مهمی در کمک به کارآموزان در تبدیل ایده‌های خود به فرصت‌های کسب‌وکار ایفا می‌کند. عامل دوم با عنوان «داشتن مهارت و تجربه» ۱۳/۲۲ درصد واریانس را تبیین می‌کند. عامل سوم با عنوان «هدف‌مندی و انگیزه بالا» که برخورداری از آن می‌تواند نقش مهمی در پیش‌راندان کارآموزان در تبدیل ایده‌های خود به فرصت‌های کارآفرینانه داشته باشد، ۱۳/۰۹ درصد واریانس را تبیین می‌کند. عامل چهارم با عنوان «دسترسی به سرمایه و منابع تولید» است که از عوامل مهم در این زمینه است، ۱۱/۵۸ درصد از کل واریانس را تبیین می‌کنند. عامل پنجم، «بستر نهادی هموار» نام‌گذاری شده است که مهیا بودن آن می‌تواند باعث تسهیل عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار شود، ۹/۴۹ درصد واریانس را تبیین می‌کند. عامل ششم، با عنوان «فرصت‌جویی» ۶/۱۴ درصد واریانس را تبیین می‌کند. فرض بر این است که فرصت‌جویی افراد و کشف فرصت‌های جدید که از طریق تعامل با دیگران نیز به دست می‌آید، می‌تواند به‌عنوان یک مزیت تلقی شود و منجر به انگیزشی برای عملیاتی کردن ایده موجود کسب‌وکار شود.

جدول شماره (۶): متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و بار عاملی آنها در ماتریس چرخش یافته

ضرایب	متغیرها	نام عامل
۰/۶۵۷	برخورداری از حمایت خانواده، دوستان و آشنایان	حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی (مقدار ویژه: ۵/۱۶ و درصد واریانس: ۱۵/۶۴)
۰/۶۵۹	برخورداری از حمایت مردم منطقه	
۰/۷۰۳	همکاری اعضای خانواده در امور کسب و کار	
۰/۶۴۴	تجربیات کاری مشابه اعضای خانواده	
۰/۵۵۳	اعتبار و سرمایه اجتماعی ناشی از فعالیت مستمر در رشته فعلی	
۰/۶۹۹	اعتبار و خوش‌نامی در جامعه و محیط کار	
۰/۶۹۲	انجام فعالیت‌های گروهی با مردم روستا	
۰/۷۲۹	سابقه خوب خانوادگی در روستا	
۰/۶۷۴	عضو بودن در بسیج، تعاونی‌ها و شوراهای	
۰/۷۵۰	داشتن تجربه کاری قبلی	
۰/۷۵۴	داشتن مهارت کافی برای شروع شغل جدید	
۰/۶۸۰	یادگیری کامل مهارت‌های فنی و حرفه‌ای	
۰/۷۵۰	داشتن مهارت‌های رهبری و مدیریتی	
۰/۷۵۴	برخورداری از مهارت و توان تخصصی در امور کاری	
۰/۶۸۰	برخورداری از مهارت‌های ارتباطی بازاریابی و بازرسانی محصول	هدف‌مندی و انگیزه بالا (مقدار ویژه: ۴/۳۲ و درصد واریانس: ۱۳/۰۹)
۰/۷۵۹	توانایی رقابت با مشاغل مشابه در بازار	
۰/۷۶۶	داشتن اعتماد به نفس و جسارت برای شروع کسب و کار جدید	
۰/۶۶۲	انگیزه و سخت‌کوشی فرد	
۰/۷۲۲	داشتن ایده و فکر شغلی مناسب و بازاریابند	
۰/۷۵۰	نیاز به پیشرفت در کار و زندگی	
۰/۶۶۵	نیاز به پول و ثروت	دسترسی به سرمایه و منابع تولید (مقدار ویژه: ۳/۸۲ و درصد واریانس: ۱۱/۵۸)
۰/۵۱۸	عضویت در تشکلهای و تعاونی‌ها	
۰/۶۳۵	داشتن سرمایه مالی کافی برای شروع	
۰/۶۸۳	داشتن زمین و آب و سایر امکانات فیزیکی	
۰/۷۸۹	دسترسی به وام و اعتبارات بانکی	
۰/۵۸۰	داشتن پارتی، رابطه و آشنایی با سازمان‌ها	بستر نهادی هموار (مقدار ویژه: ۳/۱۳ و درصد واریانس: ۹/۴۹)
۰/۷۸۹	آشنایی با قوانین و مقررات بانکی، بیمه و مالیات	
۰/۶۳۷	وجود قوانین و مقررات راحت	
۰/۷۷۴	وجود تشکلهای صنفی حمایت‌کننده	
۰/۶۳۷	وجود بازار کافی برای محصول تولیدی	فرصت‌جویی (مقدار ویژه: ۲/۰۳ و درصد واریانس: ۶/۱۴)
۰/۷۷۴	دسترسی به خدمات مشاوره‌ای	
۰/۶۱۱	تعامل با افراد کاربلد و مجرب	
۰/۸۰۳	شناخت فرصت‌های جدید کاری در منطقه	Sig: ۰/۰۱ Bartlett test: ۲۱۶۷/۴۷ KMO: ۰/۷۷۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳.

لازم به یادآوری است که برای دو گویه‌ی وجود نیروی کار ماهر و شناخت بازار مصرف برای محصول، در هیچ‌کدام از عامل‌ها، بار عاملی معنی‌داری به دست نیامد که در نهایت از فرآیند تحلیل خارج شده است. برای مقایسه میزان اهمیت مؤلفه‌های عملیاتی کردن ایده‌های کسب و کار در بین گروه‌های مختلف پاسخ‌گویان، ابتدا میانگین ردیفی گویه‌های مربوط به هر دسته از مؤلفه‌ها محاسبه شده است. سپس از طریق آزمون من‌وایتنی (بین گروه‌های دوتایی) و کروسکال والیس (برای گروه‌های چندگانه) میانگین مؤلفه‌ها مقایسه شد. جدول ۷ نتایج آزمون من‌وایتنی را نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که پاسخ‌گویان مرد و زن در خصوص اهمیت مؤلفه‌های «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و

«فرصت‌جویی» نظر متفاوتی دارند ($p < 0/05$) و در هر سه مورد؛ مردان اهمیت این مؤلفه‌ها در عملیاتی شدن ایده را بیشتر ارزیابی کردند. هر چند دو گروه پاسخ‌گویان متأهل و مجرد در مورد اهمیت مؤلفه‌ها توافق نظر داشتند، اما بین دیدگاه پاسخ‌گویان شاغل و غیر شاغل در خصوص همه مؤلفه‌ها تفاوت معنی‌دار مشاهده شد و در تمام موارد افراد شاغل، اهمیت مؤلفه‌های فوق در عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار را بیشتر از افراد غیر شاغل ارزیابی کردند. مقایسه دو گروه پاسخ‌گویان دارای تخصص و فاقد آن نیز نشان داد که اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» در بین افراد دارای تخصص بیشتر از گروه دیگر است ($p < 0/01$). هر چند افراد دارای گواهینامه مهارت؛ اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» را بالاتر از افراد فاقد گواهینامه مهارت ارزیابی کردند ($p < 0/05$)؛ اما گروه اخیر، اهمیت مؤلفه «دسترسی به سرمایه و منابع تولید» را بیشتر ارزیابی کردند ($p < 0/01$). همچنین اطلاعات نشان داد که اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» در بین پاسخ‌گويانی که بیان کردند تمایل به راه‌اندازی کسب‌وکار مستقل دارند در مقایسه با افرادی که چنین تمایلی ندارند ($p < 0/05$) و گروهی که دارای ایده کسب‌وکار هستند در مقایسه با کسانی که فاقد ایده بودند ($p < 0/05$) بیشتر بود.

جدول شماره (۷): مقایسه مؤلفه‌های مؤثر بر عملیاتی کردن ایده در بین پاسخ‌گویان (آزمون من‌واینی)

مؤلفه‌ها	حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی		داشتن مهارت و تجربه		هدفمندی و انگیزه بالا		دسترسی به سرمایه و منابع تولید		بستر نهادی هموار		فرصت‌جویی	
	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون
جنسیت												
مرد	۱۸۶/۲	-۱/۴۱	۱۸۸/۹	-۱/۵۷	۱۷۳/۴	-۰/۶۸	۲۰۱/۹	-۲/۳۱*	۲۰۰/۸	-۲/۲۵*	۲۰۴/۰	-۲/۴۵*
زن	۱۵۹/۳		۱۵۹/۱		۱۶۰/۵		۱۵۸/۰		۱۵۸/۱		۱۵۷/۸	
تأهل												
مجرد	۱۶۷/۰	-۰/۸۶	۱۶۱/۹	-۰/۰۶	۱۵۷/۹	-۰/۵۵	-۱۷۲/۹	-۱/۷۸	۱۶۴/۹	-۰/۵۲	۱۶۸/۲	-۱/۰۵
متأهل	۱۵۷/۹		۱۶۱/۳		۱۶۳/۸		۱۵۴/۱		۱۵۹/۳		۱۵۷/۲	
وضعیت اشتغال												
بیکار	۱۵۵/۸	-۱/۹۸*	۱۵۱/۶	-۳/۴۱**	۱۵۴/۷	-۲/۳۵*	۱۵۲/۸	-۲/۹۹**	۱۵۰/۸	-۳/۶۹**	۱۵۴/۵	-۲/۴۴*
شاغل	۱۷۹/۸		۱۹۳/۰		۱۸۳/۲		۱۸۹/۱		۱۹۵/۵		۱۸۳/۹	
داشتن تخصص												
خیر	۱۵۴/۶	-۱/۰۹	۱۵۴/۳	-۱/۱۴	۱۴۱/۸	-۲/۱۱**	۱۶۹/۴	-۱/۲۴	۱۵۸/۳	-۰/۵۱	۱۶۷/۱	-۰/۸۹
بله	۱۶۶/۱		۱۶۶/۳		۱۷۴/۷		۱۵۶/۳		۱۶۳/۷		۱۵۷/۸	
گواهینامه مهارت												
خیر	۱۵۷/۷	-۰/۵۸	۱۶۲/۹	-۰/۲۱	۱۴۶/۹	-۲/۲۴*	۱۷۸/۵	-۲/۶۲**	۱۶۵/۸	-۰/۶۷	۱۷۳/۹	-۱/۹۳
بله	۱۶۳/۹		۱۶۰/۶		۱۷۰/۷		۱۵۰/۷		۱۵۸/۸		۱۵۲/۶	
تمایل به خوداشتغالی												
خیر	۱۵۸/۸	-۰/۲۲	۱۶۷/۷	-۰/۵۳	۱۳۷/۱	-۲/۰۷*	۱۶۹/۲	-۰/۶۵	۱۶۹/۴	-۰/۶۷	۱۶۹/۲	-۰/۶۶
بله	۱۶۲/۱		۱۶۰/۳		۱۶۶/۲		۱۶۰/۰		۱۵۹/۹		۱۶۰/۰	
داشتن ایده												
خیر	۱۵۰/۵	-۱/۶۱	۱۵۴/۲	-۱/۰۷	۱۳۹/۲	-۲/۲۸**	۱۶۸/۶	-۱/۰۴	۱۵۵/۰	-۰/۹۶	۱۶۴/۰	-۰/۳۷
بله	۱۶۷/۸		۱۶۵/۷		۱۷۴/۴		۱۵۷/۴		۱۶۵/۳		۱۶۰/۱	

* معنی‌داری سطح ۰/۰۵، ** معنی‌داری سطح ۰/۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳.

جدول ۸ نتایج آزمون کروسکال والیس برای مقایسه مؤلفه‌های عملیاتی شدن ایده در بین گروه‌های مختلف پاسخ‌گویان را نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که افراد در گروه‌های سنی مختلف در خصوص اهمیت این مؤلفه‌ها توافق نظر دارند، در حالی که افراد با تحصیلات مختلف، دیدگاه‌های متفاوتی در خصوص اهمیت این مؤلفه‌ها دارد. در واقع، افراد با تحصیلات بالاتر، اهمیت مؤلفه‌های «داشتن مهارت و تجربه»، «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» را بیشتر از افراد با تحصیلات پایین ارزیابی کردند. همچنین افرادی که رضایت بیشتری از دوره‌های فنی‌و حرفه‌ای روستایی بیان کردند و افرادی که انتظارات آن‌ها از دوره‌ها تأمین شده بوده است، اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» را بیشتر ارزیابی کردند. در نهایت، افرادی که امکان خوداشتغالی را برای خود زیاد می‌دانستند، اهمیت مؤلفه‌های «هدفمندی و انگیزه بالا»، «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» را بیشتر ارزیابی کردند.

جدول شماره (۸): مقایسه مؤلفه‌های مؤثر بر عملیاتی کردن ایده در بین پاسخ‌گویان (آزمون کروسکال والیس)

مؤلفه‌ها		حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی		داشتن مهارت و تجربه		هدفمندی و انگیزه بالا		دسترسی به سرمایه و منابع تولید		بستر نهادی هموار		فرصت‌جویی	
گروه پاسخ‌گویان	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین	آزمون	میانگین
سن													
۲۵ و کمتر	۱۵۷/۴		۱۵۱/۶		۱۵۶/۳		۱۵۳/۲		۱۵۲/۷		۲/۳۶		۱۵۵/۵
۲۶-۳۵	۱۵۷/۹	۳/۲۷	۱۶۶/۷	۲/۷۶	۱۶۷/۵	۱/۱۰	۱۶۴/۴	۲/۳۱	۱۶۵/۲				۱۶۰/۳
۳۶ و بیشتر	۱۸۴/۲		۱۷۳/۶		۱۵۷/۸		۱۷۵/۸		۱۷۴/۷				۱۸۱/۹
تحصیلات													
متوسطه	۱۵۱/۲		۱۵۰/۹		۱۵۱/۳		۱۴۴/۹		۱۴۵/۸		۷/۵۹*		۱۵۱/۳
دیپلم	۱۵۶/۹	۳/۳۱	۱۵۱/۵	۸/۰۷*	۱۵۳/۷	۵/۶۸	۱۵۱/۷	۱۱/۲**	۱۵۴/۶				۱۵۱/۶
دانشگاهی	۱۷۴/۷		۱۸۲/۶		۱۷۹/۲		۱۸۶/۱		۱۸۱/۴				۱۸۲/۱
رضایت از دوره													
کم	۱۵۳/۸		۱۳۷/۰		۱۳۵/۶		۱۶۴/۸		۱۵۰/۱		۰/۸۱		۱۶۰/۵
متوسط	۱۴۶/۵	۴/۴۶	۱۶۵/۱	۳/۱۸	۱۴۹/۳	۷/۶۴*	۱۷۴/۵	۲/۹۹	۱۶۵/۹				۱۶۸/۳
زیاد	۱۷۰/۵		۱۶۴/۹		۱۷۲/۰		۱۵۴/۴		۱۶۱/۷				۱۵۸/۴
تأمین انتظارات													
کم	۱۵۱/۲		۱۵۲/۸		۱۴۴/۶		۱۸۲/۲		۱۵۸/۷		۰/۰۸		۱۷۸/۹
متوسط	۱۴۵/۸	۵/۸۲	۱۵۶/۹	۱/۰۳	۱۴۱/۳	۱۰/۷۲**	۱۵۹/۲	۲/۳۵	۱۶۳/۳				۱۵۸/۷
زیاد	۱۷۲/۴		۱۶۶/۰		۱۷۶/۳		۱۵۸/۱		۱۶۱/۲				۱۵۹/۱
امکان‌پذیری خوداشتغالی													
کم	۱۳۶/۳		۱۴۴/۲		۱۲۸/۳		۱۵۰/۴		۱۴۵/۴		۸/۴*		۱۴۴/۹
متوسط	۱۴۰/۷	۰/۷۴	۱۳۶/۲	۴/۶۹	۱۲۸/۶	۸/۹۲*	۱۳۵/۵	۱۴/۱۶**	۱۳۹/۶				۱۴۰/۵
زیاد	۱۲۹/۲		۱۱۷/۸		۱۶۲/۶		۱۰۴/۶		۱۱۰/۶				۱۱۰/۵

* معنی‌داری سطح ۰/۰۵، ** معنی‌داری سطح ۰/۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۳.

۵) نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر که با هدف شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار کارآموزان پایگاه‌های آموزش روستایی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان اصفهان انجام شد، نتایج مختلفی را نشان داد. بیشتر شرکت‌کنندگان در دوره‌های پایگاه‌های آموزش روستایی را زنان تشکیل می‌دادند. استقبال اندک مردان را می‌توان به دلایلی از قبیل مشغله‌ی کاری مردان در ایام برگزاری کلاس‌های شیفت صبح، عدم اجرای دوره‌های مهارتی فنی (که سرمایه‌بر می‌باشند و به امکانات زیادی نیاز دارد) و اختصاص بیشترین میزان فعالیت پایگاه‌ها به آموزش حرفه‌های خدماتی، صنایع دستی، فن-آوری اطلاعات و هنری که نیاز به امکانات کمی دارند، را برشمرد. همچنین نتایج نشان داد که بیشتر کارآموزان تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای روستایی بر ایده‌پردازی و یافتن فرصت‌های کسب‌وکار را در سطح خوبی ارزیابی کردند. علیرغم اینکه دیدگاه پاسخ‌گویان نسبت به آموزش‌ها مثبت بود، اما به علت نبود برخی شرایط مانند عدم آشنایی و دسترسی به منابع خلق ایده‌ی کسب‌وکار مانند اینترنت، رسانه‌های اجتماعی مجازی و روزنامه‌ها، این ایده‌ها به مرحله‌ی عمل و آغاز فعالیت اقتصادی نرسیده است. با توجه به بسته بودن دامنه‌ی ارتباطات روستائیان، صرفاً بر نقش مربیان به‌عنوان تنها منبع در جرقه‌زنی ایده‌های معطوف به خوداشتغالی تأکید می‌شود. همچنین یافته‌ها مبتنی بر ضعیف بودن زنجیره‌ی ایده تا بازار می‌باشند که نشانگر نقش کم‌رنگ فعالیت آموزشی پایگاه‌ها در تجاری‌سازی ایده‌ها به حساب می‌آید. از نظر پاسخ‌گویان «انگیزه و سخت‌کوشی فرد»، «داشتن اعتماد به نفس و جسارت برای شروع کسب‌وکار جدید» و «نیاز به پیشرفت در کار و زندگی» بیشترین تأثیر را برای عملیاتی شدن ایده‌ی کسب‌وکار دارد و کمترین عامل تأثیرگذار بر عملیاتی‌سازی ایده در گویه «داشتن پارتی، رابطه و آشنایی با سازمان‌ها» بوده است. به علاوه نتایج بیانگر این بود که کارآموزان روستایی برای تبدیل ایده‌های خود به فرصت‌های کسب‌وکار؛ بیشتر به عوامل فردی که تحت کنترل خود آن‌ها است از قبیل؛ اعتماد به نفس، انگیزه، سخت‌کوشی و نیاز به پیشرفت، متکی بودند و به عوامل بیرونی از قبیل «داشتن پارتی، رابطه و آشنایی با سازمان‌ها» اعتقادی نداشتند. بنابراین، عوامل بیرونی از قبیل منابع و امکانات فیزیکی و مالی تأثیر کمتری در تشویق آن‌ها در تبدیل ایده به فرصت داشته است که به علت ماهیت کوچک بودن و ساده بودن راه‌اندازی کسب‌وکار در نواحی روستایی است.

همچنین شش عامل «حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی»، «داشتن مهارت و تجربه»، «هدف‌مندی و انگیزه بالا»، «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» از جمله مهم‌ترین عوامل مؤثر برای عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار کارآموزان در نواحی روستایی است. تأثیر زیاد عامل «حمایت خانوادگی و سرمایه اجتماعی» با توجه به محیط کوچک جوامع روستایی و همچنین ماهیت پاسخ‌گویان (غالب بودن زنان در جامعه آماری این تحقیق) قابل انتظار است. این امر حاکی از

ایفای نقش مهم عوامل اجتماعی و خانوادگی در تسهیل عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار در نواحی روستایی، به‌ویژه در بین زنان است. عامل دوم، «داشتن مهارت و تجربه» است که هر چند بر خورداری از آن، عامل کلیدی در شروع یک کسب‌وکار است، اما به علت ماهیت پاسخ‌گویان این تحقیق (غالب بودن زنان) بدون حمایت خانواده (اغلب کسب اجازه از همسر یا پدر) نمی‌تواند منجر به ایجاد یک فرصت اشتغال‌زا شود. عامل سوم یعنی «هدف‌مندی و انگیزه بالا» است که از جنبه‌های روانشناختی کارآفرینی است که در نواحی کوچک روستایی که سرمایه و منابع تولید نقش کمتری دارد، اهمیت بیشتری یافته است. عامل چهارم یعنی «دسترسی به سرمایه و منابع تولید» هر چند نقش اصلی در شروع کارآفرینی در محیط‌های شهری دارد، اما شرایط خاص نواحی روستایی مورد مطالعه و غالب بودن زنان به عنوان پاسخ-گویان در این تحقیق، باعث شده که تأثیر این عامل کمتر باشد. در واقع، راه‌اندازی کسب‌وکار در نواحی روستایی نیاز به منابع مالی و همچنین عوامل کلیدی تولید (زمین و سرمایه) کمتری دارد، به همین علت، عوامل انگیزشی و روانشناختی و همچنین حمایت خانوادگی در نواحی روستایی اهمیت بیشتری یافته است. عامل پنجم یعنی «بستر نهادی هموار» در همه شرایط می‌تواند تبدیل ایده به فرصت کسب-وکار را تسهیل کند، اما در نواحی روستایی به علت دسترسی اندک به منابع اطلاعاتی و همچنین فقر امکانات زیرساختی و زیربنایی، این عوامل می‌تواند انگیزه بیشتری ایجاد کرده و باعث تشویق کارآموزان نسبت به تبدیل ایده به فرصت کسب‌وکار گردد. در نهایت، عامل ششم برای عملیاتی کردن ایده‌های کسب‌وکار «فرصت‌جویی» است. در واقع، هر چه فرصت‌جویی بیشتر باشد، نوآوری و مزیت ایده‌های ایجاد شده بیشتر گردیده و در نتیجه، انگیزه‌ی بیشتری برای تبدیل به عمل وجود دارد. هر چند برخی مطالعات پیشین، تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر خلاقیت، نوآوری و ابتکار کارآموزان را بیان کرده‌اند (میرغفوری و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۳؛ عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸: ۱-۲)، اما به علت این‌که کمتر شرایط محیط‌های روستایی را مورد توجه قرار داده‌اند، تطبیق نتایج آن در این تحقیق امکان‌پذیر نیست.

نتایج آزمون من‌وایتنی نشان داد که مردان اهمیت مؤلفه‌های «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» در عملیاتی شدن ایده را بیشتر از زنان ارزیابی کردند. در واقع، زنان اتکای کمتری به منابع بیرونی مانند سرمایه و سایر امکانات فیزیکی مانند زمین و ساختمان داشتند. نوع اشتغال آنان بیشتر خانگی و از نوع مشاغل کوچک بوده است؛ به همین علت، این افراد اهمیت کمتری برای مؤلفه‌های سرمایه و بستر نهادی هموار قائل بوده‌اند. هر چند دو گروه پاسخ‌گویان متأهل و مجرد در مورد اهمیت مؤلفه‌ها توافق نظر داشته‌اند، اما بین دیدگاه پاسخ‌گویان شاغل و غیرشاغل در خصوص تمام مؤلفه‌ها، تفاوت معنی‌دار مشاهده شده است و در تمام موارد، افراد شاغل اهمیت مؤلفه‌های فوق در عملیاتی شدن ایده‌های کسب‌وکار را بیشتر از افراد غیرشاغل ارزیابی کرده‌اند. افراد شاغل در عمل توانسته‌اند ایده‌های خود را به یک فرصت کسب‌وکار تبدیل کنند. بنابراین اعتماد به نفس بیشتری نسبت

به توانمندی‌های خود داشته‌اند و به همین دلیل اغلب مؤلفه‌های عملیاتی شدن را مهم ارزیابی نموده‌اند. مقایسه‌ی دو گروه پاسخ‌گویان دارای تخصص و فاقد آن نیز نشان داد که اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» در بین افراد دارای تخصص بیشتر از گروه دیگر است. بدیهی است افراد دارای تخصص، روحیات و انگیزه بیشتری برای نشان دادن مهارت خود داشته باشند و این امر از طریق ایجاد یک کسب‌وکار مستقل برای آن‌ها امکان‌پذیر است. علی‌رغم اینکه افراد دارای گواهینامه مهارت، اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» را بالاتر از افراد فاقد گواهینامه مهارت ارزیابی کردند، اما گروه اخیر، اهمیت مؤلفه «دسترسی به سرمایه و منابع تولید» را بیشتر ارزیابی کرده‌اند. شاید به این علت که این گروه، عامل انگیزه و حمایت‌های خانوادگی و همچنین مهارت را دارا بوده‌اند و برای تسریع در راه‌اندازی کسب‌وکار، عوامل سرمایه و منابع تولید را مهم دانسته‌اند. همچنین اطلاعات نشان داد که اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» در بین پاسخ‌گویانی که بیان کرده‌اند تمایل به راه‌اندازی کسب‌وکار مستقل داشته، در مقایسه با افرادی که چنین تمایلی ندارند و گروهی که دارای ایده کسب‌وکار هستند، در مقایسه با کسانی که فاقد ایده بوده‌اند، بیشتر بوده است. این موضوع نیز بدیهی بود، زیرا افرادی که دارای انگیزه خوداشتغالی هستند و دارای ایده‌های نوآورانه نیز می‌باشند و بیشتر به توانمندی خود متکی هستند، بنابراین انگیزه و اهداف قوی‌تری برای تبدیل آن به کسب‌وکار مستقل را دارا هستند.

نتایج آزمون کروسکال‌والیس نشان داد که افراد در گروه‌های سنی مختلف، در خصوص اهمیت این مؤلفه‌ها توافق نظر دارند؛ در حالی که افراد با تحصیلات مختلف، دیدگاه‌های متفاوتی در خصوص اهمیت این مؤلفه‌ها دارند. در واقع افراد با تحصیلات بالاتر، اهمیت مؤلفه‌های «داشتن مهارت و تجربه»، «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» را بیشتر از افراد با تحصیلات پایین ارزیابی کردند؛ زیرا عوامل حمایت خانوادگی و هدفمندی و انگیزه، بیشتر درونی هستند و در محیط‌های کوچک و همچنین کسب‌وکارهای خانگی مهم هستند. افراد با تحصیلات بالاتر، در پی کسب‌وکارهای بزرگ و درآمدهای بالا هستند به همین دلیل عوامل بیرونی از قبیل سرمایه، بستر نهادی هموار و فرصت‌جویی را مهم ارزیابی می‌کنند. همچنین افرادی که رضایت بیشتری از دوره‌های فنی-و حرفه‌ای روستایی بیان کرده‌اند و افرادی که انتظارات آن‌ها از دوره‌ها تأمین شده بود، اهمیت مؤلفه «هدفمندی و انگیزه بالا» را بیشتر ارزیابی کرده‌اند. در نهایت، افرادی که امکان خوداشتغالی را برای خود زیاد دانسته‌اند، اهمیت مؤلفه‌های «هدفمندی و انگیزه بالا»، «دسترسی به سرمایه و منابع تولید»، «بستر نهادی هموار» و «فرصت‌جویی» را بیشتر ارزیابی نموده‌اند. بر اساس نتایج به‌دست آمده، برخی پیشنهادها به شرح زیر ارائه می‌شود:

– با عنایت به این که گروه‌های مختلف پاسخ‌گویان، عوامل گوناگونی را در راه‌اندازی کسب‌وکار مهم ارزیابی کرده‌اند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که ساختار آموزش فنی‌و حرفه‌ای، به سمت تمرکززدایی

- حرکت کند. به طوری که، تصمیم‌گیری در مورد نوع رشته و آموزش‌های لازم منطقه‌ای به عهده افرادی باشد که نیازهای منطقه را شناسایی می‌کنند و بر اساس آن، استعدادها را شکوفا نمایند. از این رو، توسعه آمایشی آموزش فنی و حرفه‌ای روستایی در این راستا پیشنهاد می‌شود؛
- نتایج نشان داد برای شناسایی فرصت‌های شغلی بازار، دسترسی به منابعی از قبیل رسانه‌های اجتماعی مجازی و اینترنت، برای کارآموزان روستایی کمتر امکان‌پذیر بود. بنابراین ارائه اولویت به برنامه‌های آموزش رسته فن‌آوری اطلاعات از قبیل کارور عمومی رایان شخصی، شهروند الکترونیک و ICDL می‌تواند این ضعف را برطرف کند. این موضوع باعث می‌شود تا کارآموزان پس از آشنایی با فضای اینترنت و چگونگی کاربست مزایای متنوع آن، بتوانند بخش عمده‌ای از ایده‌های کسب‌وکار و فرصت‌های بازار را از طریق رایانه و اینترنت به دست آورند؛
 - نظر به اینکه در نواحی روستایی بیشتر کارآموزان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای زن هستند و زمان آموزش نیز متناسب با شرکت زنان است، بنابراین استخدام مربیان زن و توانمند در آموزش مهارت‌های توأم با اشتغال در اولویت قرار گیرد؛
 - جهت ترغیب شرکت گروه‌های مختلف روستایی در آموزش، لازم است زمان آموزش با توجه به نیازسنجی اولیه تعیین گردد؛
 - با توجه به اهمیت ایده‌های کسب‌وکار در شروع یک فعالیت کارآفرینانه، تشویق مربیان به آموزش فنون ایده‌سازی، ایده‌پروری، مخاطره‌پذیری، تحلیل فرصت‌های اقتصادی و ارائه راه‌حل‌های رفع مشکلات راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکار، علاوه بر مباحث درسی و به منظور افزایش اثربخشی آموزش‌ها بسیار مؤثر است؛
 - اصلاح و بازنگری در دوره‌های بازآموزی مربیان از طریق حضور در واحدهای موفق کسب‌وکار برای تقویت قابلیت ایده‌پردازی، آموزش جرئت‌ورزی و آموزش مهارت‌های تعقل (تفکر). همچنین، دسترسی مربیان به پایگاه‌های به‌روز و مطرح اینترنتی در خصوص دانش کارآفرینی، به منظور حفظ و توسعه‌ی قابلیت ایده‌پردازی و ایده‌پروری آن‌ها ضروری است.

۶ منابع

- Abasi-Esfanjani, H., Ghorbani, A. (2010). **Trajectory of ideas to global market.** Management Development, 14 (83): 44-49. (In Persian).
- Abaszadeh, M., Moghtedaei, L., Hosseinpour, A. (2010). **Social interaction and quality of university produced ideas.** Journal of social science, 6 (2): 1-28. (In Persian).
- Abdollahzadeh, G., Kolagar, P., Mahbobi, M. R., Abedi-Sarvestani, A. (2013). **Effects of technical and vocational training on requirement of start-up business.** National

- conferences on Entrepreneurship University, knowledge-based industry. University of Mazandaran, Babolsar. (In Persian).
- Alimohammadi-Siabani, M. R., Senobar, N., Javid-Moein, F. (2013). **Investigating the relationship between technical and vocational training and entrepreneurial attitude in organization of technical and vocational training.** Proceeding of first international on Skill, employment. Organization of technical and vocational training. Tehran. (In Persian).
 - Amabile, T. M. (1997). **Motivating Creativity in Organizations: On doing what you love and loving what you do.** California Management Review, 40 (1): 39-58.
 - Baghdadi, M., Shaverdi, M. (2012). **Success commercialization of technology by team approach.** Journal of Parks and Growth Centers, 9 (33): 35-47. (in Persian).
 - Bandarian, R., Tabatabaei, S. M., Mosaei, A. (2010). **Policy making for central and de-central unit of research and development in oil industry based on process of idea to market.** Journal of Industry and University, 2 (9-10): 63-74. (In Persian).
 - Burt, R. S. (2003). **Social Origins of Good Ideas. University of Chicago and Rytheon Company. Graduate School of Business.** University of Chicago, IL 60637:773-702- 0848. <http://gsb.uchicago.edu/fac/ronald.burt>. 42.
 - Collins L., Hannon P. D., Smith A. (2008). **Enacting Entrepreneurial Intention: The gaps between student needa and Higher Education Capability.** Education Training, 46 (8/9):45-58.
 - Deichmann, D. End, J. (2009). **Boomerang Effect of Network Idea,** Copenhagen: Copenhagen Business School (CBS), pp.3.
 - Ebrahiminezhad, M., Pourramazani, S. (2013). **Effect of technical and vocational trainings in preventing rural immigration to urban area; case of Kerman province.** Proceeding of first international on Skill, employment. Organization of technical and vocational trainings. Tehran. (In Persian).
 - Farazmand, A., Mohajeri, a., Rahimzadegan, K. (2005). **Role of growth center in supporting of ideation and research projects and its effect on growth of start-up institution; case of scientific research town in Esfahan.** Second conference on Iranian parks and growth center of science and technology. Esfahan. (In Persian).
 - Ghorbani-Vaghei, A., Sefarpour Behdani, Z. (2013). **Investigating attitude of women graduates of agricuturle to employment in agriculture sector: case of women technical and vocational training center of Rasht.** Proceeding of first international on Skill, employment. Organization of technical and vocational training. Tehran. (in Persian).
 - Hosseini, P., Khorshidi, M. J., Motamed, M. K., Moradi, B. (2013). **Effect of education workshop in rural area on women employment; case of Rasht province. Proceeding of first international on Skill, employment.** Organization of technical and vocational trainings. Tehran. (In Persian).
 - Khajeh Shahkoochi, A., Qadiri Masoum, M., Maghsoudlo, Y., Vatani, A. (2008). **Investigating viewpoints of trainees and entrepreneurs regarding effects of technical and vocational training on agriculture industry in Golestan Province.** Journal of Agricultural Sciences and Natural Resources, 15 (3): 9-17. (In Persian).

- Lehto, M. (2009). **The Innovation Process-Aiming towards innovativeness in a construction company.** Lappeenranta University of technology. Faculty of technology management department of industrial management. pp 47
- Livingston, J. D. (2003). **India Needs an Idea Bank to Lead the World in Intellectual Property Protection.** Journal of intellectual property rights. 8: 213-221.
- McAdam, R., McClelland, J. (2002). **Individual and Team-Based Idea Generation within Innovation Management: Organization and Research Agenda.** European Journal of Innovation Management, 5 (2): 86-97.
- McArthur, T. (1981). **Longman Lexicon of Contemporary English.** Longman. London.
- Mirbolok, A., Safari-Alamoti, F. (2009). **Idea process to market.** Quaternary Journal of Rang and Lak, 9 (33): 21-27. (In Persian).
- Mirghafari, S. H., Sadeghi-Arani, Z., Jafarnejhad, A. (2011). **Predicting commercialization success of innovative ideas using ANN; case of innovator and inventor of Yazd province.** Science and Technology Policy, 4 (1): 63-76. (In Persian).
- Mobaraki, M. H., Yadollahi Farsi, J., Zali, M. R., Molaei, R. (2010). **Investigating effect of entrepreneurial idea on creation of entrepreneurial intention.** Firs international conference on management, innovation and entrepreneurship, Shiraz. (In Persian).
- Moghimi, S. M., Sedighzadeh, A., Jafarzadeh-Kochaki, A., Nazari, A. (2010). **Effect of environmental factors on commercialization of idea and research results.** Strategic management studies, 2: 113-126. (In Persian).
- Moslehi, Q., Mahdavi, H., Rasti Barzaki, M. (2009). **Assessing system of new ideas development in order to use in introduction growth courses of Esfahanian research and Science Park.** Journal of Parks and growth center, 3: 25-32. (In Persian).
- Oketch, M. (2007). **To Vocationalise or not to Vocationalise? Perspectives on Current Trends and Issues in Technical and Vocational Education and Training (TVET) in Africa.** International Journal of Educational Development 27: 220-234.
- Rural training Office of organization of technical and vocational training. (2012). <http://ruraltraining.irantvto.ir>.
- Sandstorm, C. Bjork, J. (2008). **Idea Management System for a Changing Innovation Landscape.** Center for business innovation working paper series.No.9.se-41296.goteborg, Sweden.www.cbi.chalmers.se. pp 3-18
- Shahbazi, H., Aghababaie, S. (2010). **Idea stock, appropriate environment for commercialization of innovation and existing experience.** Firs international conference on management, innovation and entrepreneurship, Shiraz. (In Persian).
- SmolenSky, E., Kleiner, B. (1995). **How to Train people to think more creatively.** Management Development Review, 8 (6): 28-33.
- Zamanian, G., Talebianpour, M. J. (2001). **Effect of technical and vocation training on rural economy.** Agricultural Economic and Development, 9 (34): 310-326.
- Zolfaghari, M. (2009). **Investigating factors affecting on organizational entrepreneurship in work and social affairs organization of provinces.** Work and community, 112; 71-79.